

ყურადღების ცენტრში: ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარება და ფსიქიკური ჯანმრთელობის კომორბიდული პრობლემები

ბოლო განახლება: 2021 წ 18 ოქტომბერი

ევროკავშირი
საქართველოსთვის
Project funded by the European Union

European Monitoring Centre
for Drugs and Drug Addiction

EMCDDA4GE

ილიას სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

პრობლემის არსი

ნივთიერებების მოხმარებასთან დაკავშირებული აშლილობების თანაარსებობა ფსიქიკური ჯანმრთელობის სხვა პრობლემებთან (დუალური აშლილობები) ძალიან გავრცელებული მოვლენაა და ამ პაციენტებს, როგორც ნესი, უფრო მწვავე პრობლემები აქვთ – როგორც კლინიკური, ასევე ფსიქოსოციალური თვალსაზრისით – ვიდრე მხოლოდ ნივთიერების მოხმარების აშლილობების მქონე პაციენტებს.

ყველაზე გავრცელებული ფსიქიატრიული კომორბიდული მდგომარეობები ნივთიერების მოხმარების აშლილობების მქონე პაციენტებში არის დეპრესია, შფოთვა, პოსტტრავმული სტრესი და პიროვნული აშლილობები (ძირითადად ანტისოციალური და მოსაზღვრე). ამ კომორბიდული ფსიქიკური პრობლემების არსებობა ზრდის მიმართვებს გადაუდებელი სამედიცინო დახმარების და ფსიქიატრიულ განყოფილებებში, ასევე, ზრდის ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარების რეციდივისა და ნაადრევი სიკვდილის ალბათობას და, საბოლოოდ, გვაძლევს როგორც ფსიქიატრიული, ასევე ნივთიერების მოხმარებასთან დაკავშირებული აშლილობების განვითარების უარეს პროგნოზს.

კოვიდ-19-ის პანდემიამ, როგორც მოხმარებული ნივთიერებების ცვლილების, ასევე, სოციალურ-ეკონომიკური სტრესფაქტორების გამწვავების ფაქტორმა, დამატებითი შემფოთება გააჩინა ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარებასთან დაკავშირებულ აშლილობათა მქონე ადამიანებში სხვა ფსიქიკურ კომორბიდობათა გაჩენის პოტენციურად მომატებული რისკის გამო.

ნივთიერების მოხმარებისა და ფსიქიკური ჯანმრთელობის კომორბიდული პრობლემების გადაჭრის საპასუხო ზომები

ლიტერატურაში ვხვდებით საერთო თანხმობას, რომ ამ დუალურ აშლილობებზე მუშაობა საჭიროა მულტიდისციპლინური მიდგომის გამოყენებით – როდესაც ფსიქოაქტიური ნივთიერების მოხმარებისა და სხვა ფსიქიკური პრობლემების მკურნალობა ერთდროულად მიმდინარეობს. თუმცა, არ არის კონსენსუსი იმის თაობაზე, რომელია მკურნალობის ყველაზე შესაფერისი გარემო (setting) და საუკეთესო ფარმაკოლოგიური თუ ფსიქოსოციალური სტრატეგიები.

დუალურ დიაგნოზებთან გასამკლავებელი თერაპიული მიდგომებით, იქნება ეს ფარმაკოლოგიური, ფსიქოლოგიური თუ ისიც და ისიც, ორივე აშლილობაზე მუშაობა უპირველესად უნდა დაიწყოს ყოველი ინდივიდისთვის საუკეთესო ვარიანტის შერჩევით. ნივთიერებების მოხმარებასთან დაკავშირებული აშლილობების მქონე ადამიანებში კომორბიდული ფსიქიკური პრობლემების გამოვლენა და მკურნალობა სისტემურ მიდგომას მოითხოვს. ნივთიერების მოხმარებისა და ფსიქიატრიული აშლილობები ვალიდიზირებული ინსტრუმენტებით უნდა შეფასდეს. შეიძლება, გამოყენებული იქნეს სკრინინგის სტანდარტული ინსტრუმენტები როგორც ნივთიერების პრობლემური მოხმარებისთვის, ასევე, ფსიქიატრიული აშლილობებისთვის, როდესაც პერსონალის შეზღუდული დროის ან ექსპერტიზის ნაკლებობის გამო უფრო განვრცობილი შეფასებები ვერ კეთდება.

ევროპის ქვეყნების უმრავლესობაში ნივთიერების მოხმარებისა და ფსიქიატრიული კომორბიდული აშლილობების მკურნალობის მთავარი დაბრკოლება ისაა, რომ ფსიქიკური ჯანმრთელობისა და ფსიქოპატიური ნივთიერებების მოხმარების მკურნალობის ქსელები ერთმანეთისგან განცალკევებულია. ხშირად ეს ნიშნავს, რომ მკურნალობის თითოეულ ამ სამსახურს აკლია აშლილობათა ორივე ტიპის მკურნალობისთვის საჭირო დახელოვნება, რაც იწვევს სხვადასხვა სამკურნალო მიდგომების, რეგულაციებისა და ფინანსური რესურსების არააუცილებელ სიჭარბეს.

სამოგავლო პერსპექტივები

ზრუნვის ახალმა მოდელებმა შესაძლოა ხელი შეუწყოს ფსიქოპატიური ნივთიერებების მოხმარებასთან დაკავშირებული აშლილობებისა და სხვა კომორბიდობათა დიაგნოზის მქონე პაციენტების კომპლექსურ საჭიროებებზე ზრუნვის მიმართ მულტიდისციპლინურ და მულტიორგანიზაციულ მიდგომას. ამ პაციენტებზე ზრუნვის მოდელების გაუმჯობესების შესაძლებლობები, სავარაუდოდ, უკავშირდება ელექტრონული და მობილური ჯანდაცვის ჩარევათა შემუშავებას, რომლებსაც პოტენციურად შეუძლია, დაეხმაროს აღდგენით პროცესებს და სოციალურ რეინტეგრაციას; და ფსიქოპატიური ნივთიერებების პრობლემური მოხმარების საპასუხო უფრო მოქნილი და ეფექტიანი ფარმაკოთერაპიის მიმდინარე განვითარებას.

არსებული საჭიროებები:

- ევროპის ქვეყნებში მომსახურების გამწევი დაწესებულებების წყობილების ძირეული გადახედვა, რაც ასევე გულისხმობს უკეთ გაგებას, ამჟამად რა ბარიერები ელობება წინ ორგანიზაციათაშორის მუშაობას.
- კვლევა, რომელშიც ჩაბმული იქნება მრავალი სახელმწიფო და გამოყენებული იქნება სტანდარტიზებული მეთოდოლოგია სახელმწიფოთაშორისი შედარების გასაადვილებლად.
- ევროპის მასშტაბით ანგარიშების წარდგენის სისტემაში სპეციალური პუნქტების ჩართვა ნივთიერებების მოხმარებასთან დაკავშირებული აშლილობების მქონე პაციენტებში ფსიქიატრიული კომორბიდობის შესახებ, რეგულარული მონიტორინგის მისაღწევად.
- მკურნალობის შედეგების კვლევები – ნივთიერებების მოხმარებასთან დაკავშირებული და ფსიქიატრიული კომორბიდული აშლილობების მქონე ადამიანების ფარმაკოლოგიური და ფსიქოსოციალური თერაპიებისთვის მტკიცებულებათა საფუძვლის გასაუმჯობესებლად.
- შესაძლო ადრეული ჩარევების ყოვლისმომცველი მიმოხილვა და კვლევა მაღალი რისკის შემთხვევების (მაგ. ახალგაზრდა ზრდასრულები) გამოსავლენად, პრევენციული ზომების შემუშავების მიზნით.

მთავარი თემა

ფსიქიკური ჯანმრთელობა
mental health

საკვანძო სიტყვები

#საპასუხოზომები

#ResponsesGuide

კომორბიდობა

comorbidity

ფსიქიკური ჯანმრთელობა
mental health

სამიზნე აუდიტორია

პრაქტიკოსი

practitioner

თემატური ბმულები:

Health and social responses to drug problems: a European guide 2021

Comorbid substance use and mental disorders in Europe

ეროვნული მონაცემები შეგიძლიათ იხილოთ საქართველოს ნარკოვითარების მონიტორინგის ეროვნული ცენტრის ვებ-გვერდზე:

- <https://justice.gov.ge/?m=articles&id=rD0yuVRUs6&fbclid=IwAR0A20PiZswS6mI0ZsHn-wG3c4qp21wM7-92oPYLmKbCs--goW8YZCDVTn5k>

ციტირების რეკომენდებული ფორმა: ევროპის ნარკოტიკებისა და წამალდამოკიდებულების მონიტორინგის ცენტრი (2022), ყურადღების ცენტრში: ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარება და ფსიქიკური ჯანმრთელობის კომორბიდული პრობლემები (მ. რაზმაძე, მ. ტაბატაძე (რედ.); ნ. ბარდიმიშვილი [მთარგმნ.]);

პირველადი ინგლისური გამოცემა: **Spotlight on... Comorbid substance use and mental health problems , by the European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction**

© European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2021.

ქართული თარგმანის სამეცნიერო რედაქტორები:

მარიამ რაზმაძე, ფსიქოტრავმატოლოგიის მაგისტრი, ტომაშ ზაბრანსკის სახელობის ადიქტოლოგიის ინსტიტუტი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

მზია ტაბატაძე, ექიმი, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მაგისტრი, დამოკიდებულების კვლევითი ცენტრი ალტერნატივა ჯორჯია

ქართული თარგმანი შესრულებულია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის ტომაშ ზაბრანსკის სახელობის ადიქტოლოგიის ინსტიტუტის დაკვეთით, EMCDDA4GE პროექტის ფარგლებში (პროექტის ნომერი და რეგისტრაციის თარიღი: №40 – 01.02.2022).

მთარგმნელი: **ნინო ბარძიმიშვილი**.

პუბლიკაცია შექმნილია ევროკავშირის მხარდაჭერით. მის შინაარსზე სრულად პასუხისმგებელია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის ადიქტოლოგიის ინსტიტუტი, და შესაძლოა, რომ იგი არ გამოხატავდეს ევროკავშირის შეხედულებებს.

EMCDDA-ს შესახებ

ევროპის ნარკოტიკებისა და წამალდამოკიდებულების მონიტორინგის ცენტრი (EMCDDA) ევროპაში ნარკოტიკებსა და ნარკოდამოკიდებულებაზე ინფორმაციის საკვანძო ორიენტირია. ის გაიხსნა ლისაბონში 1995 წელს და ევროკავშირის ერთ-ერთი დეცენტრალიზებული ორგანიზაციაა.

გაიგე მეტი: https://www.emcdda.europa.eu/about_en